

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Balvzii Miscellaneorum Liber ... Hoc est,
Collectio Veterum monumentorum, quæ hactenus
latuerant in varijs codicibus ac bibliothecis**

Baluze, Etienne

Parisiis, 1679

Vlgerij Episcopi Andegavensis relatio ad Innocentium II. Papam pro
monasterio Rotensi adversus monachos Vindocinenses.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14735

rit, potestatis honorisque dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei ac Domini redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant.

Ego Innocentius catholicæ Ecclesiæ Episcopus SS. Datum Remis per manum Haymirici sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis & Cancellarij I v. Kal. Novembris, Indiétione x. incarnationis dominicæ anno M CXXXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ secundi anno secundo.

*VLGERII EPISCOPI ANDE-
gavensis relatio ad Innocentium II. Pa-
pam pro monasterio Rotensi adversus mona-
chos Vindocinenses.*

V Nice Pater orbis & Domine. Caritas & pietas non impellunt ut respondeamus pro Iohanne paupere & pro loco suo pauperrimo, quos Vindocinensis Abbas & monachi aptitudine suæ affinitatis & mole facultatum suarum, quas ipsi habent nimias, moliuntur suffocare, Domine mi Papa Innocenti. Cùm pauper iste tandem ad nos defessis alis pervenerit, nullum præmisit, nullum secum adduxit, nullum qui sequeretur ex condicito expectat vel expectavit. Solus est, impotens & pauper est. Solus à multis impetitur; impotens à potentibus, pauper à divitibus circumdatur. Anxius est in eo spiritus ejus. Ideo succurrere ei desidero; quia non

est liberi nec Christiani hominis, non subvenire oppresso. Iste quidem servus vester & fidelis pro posse suo, Canonicus est regularis Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Bosco, quæ inter sanctas habetur sanctissima, sed inter pauperes cognoscitur esse pauperrima. Hinc, inquam, pauper filius ejus, pro paupere matre statim pugnaturus, orat & supplicat pedibus majestatis vestræ, & nos cum illo & pro illo oramus & supplicamus quatinus aures capitis vestri & cordis dignemini convertere ad responsa suæ defensionis. Neque enim est nobis animus serenitatem & reverentiam vestræ gravitatis otiosis sermonibus detinere. Tullio & Tullianis sit sua rhetorica. Sed puram veritatem, quæ eum liberabit, & ea tantum quæ sibi ad hoc negotium sint necessaria, simpliciter & succinctè vobis & curiæ vestræ præsentì proposuimus intimare.

II. Nobilis quidam de nostratibus ædificavit duas Ecclesias, unam in abbatiam regularium Canonicorum, qui ex tunc in ea usque modò devotissimè Deo deservierunt; alteram verò in Capellam & in oratorium sibi & suæ propriæ familiæ construxit. Et hanc ipsam inter ædificandum dicitur, & recognoscitur ab adversario, illi regulari Ecclesiæ, de qua antè diximus, contulisse. Hæc autem Capella nihil omnino de redditu juris parochialis possidebat. Sed permittentibus illis regularibus Canonicis quos jam commemoravimus, ille idem Dominus Capellanos suos, quos feudatos habebat & habuerat jam antea multo tempore, assignavit ei, ut inibi more canonico celebrarent divinum officium in honorem Dei & piissimi Nicolai: quorum possessiones erant in censivis, in agriculturis, in vendis forensibus, in furnis, in molendinis, & in his quæ fuerant excerpta de dominicatura & de mensa ipsius Domini; quæ licenter posset dedisse alicui suorum Militi sive clienti, si placuisset, aut

Vide infra
pag. 211.

mimo, aut histrioni, si leviter agere voluisset.

Postmodum verò filius filij illius intelligens illam regularem Ecclesiam plus nimis indigere, quia sita est in terra sterili, in locis palustribus atque silvestribus, unde ipsa Ecclesia de Bosco nominatur, ad perficiendum hoc quod suus antecessor inceperat animam intendit, & ad supplementum inopiæ victus & vestitus pauperum fratrum, Capellam quam sæpe replicamus cum tota capellania jam multotiens nominatæ abbatiæ dedit. Verùm ut hoc suum desiderium recto itinere incederet & debito ordine cederet, quicquid dominationis, quicquid potestatis eam habuit, totum id penitus refutavit & posuit in manu Domini mei Rainaldi venerabilis antè Andegavensis Episcopi & modò Remensis Archiepiscopi affectuosè deposcens quatinus hoc suum depositum illi regulari monasterio quod multotiens revolvimus ram redderet quàm donaret.

III. Sanè Dominus meus ille Episcopus, valde congratulatus antè de tanto incremento illius indigentis Ecclesiæ, sicut suscepit de manu illius nobilis, sic investivit illam pauperem abbatiolam de ista Capella in manibus Albini Abbatis, tradendo ei claves illius Capellæ, tradendo ei cordas signorum ejus, necnon & chartam constitutionis ejusdem, insuper & libros, & si qua sunt alia. Hoc autem concesserunt Capellani servitio ipsius Capellæ attitulati, & se ipsos & suas capellanas, sive mavis dicere præbendas, in manu Abbatis & dispositione ejus reddiderunt. Hoc concessit Archipresbyter loci illius Rainaldus, & noster Decanus Normannus, & nostrum Capitulum quorum illa Capella censualis erat. Et hoc concessit ego Ulgerius, qui eo tempore indignus administrabam officium archidiaconatus, hac conditione, ut numerus servientium non diminueretur.

IV. Et ut hoc totum opus perfectissimam consuetudinem

Vide infra
pag. 212.

mationem fortiretur, ipsum Abbatem Albinum destinavit idem Dominus meus Episcopus ad Dominum nostrum Papam benedictum Paschalem, orans & supplicans ei ut dexteram dignationis suæ huic elemosynæ imponeret, & hanc Capellam illi abbatiæ, de qua nobis est sermo, daret & concederet & apostolica auctoritate confirmaret. Qui de more suæ benignitatis tam dignis petitionibus, tam justis precibus inclinatus, rogata concessit, & per apostolica scripta, quæ gratissima nobis in medium attulimus, & vobis, videte videte illa, ostendimus & offerimus, hanc Capellam illi abbatiæ confirmavit, & Albinum & socios ejus satis & super satis lætos, lætissima sit anima ejus, ad propria remisit.

V. Ex illa autem die Abbas sanctæ Mariæ de Bosco tenuit illam Capellam, non ut in suam, sed verè suam, & habuit & obtinuit plenissimum jus in ea Abbatis & domini, cantando in ea privatim & publicè pro velle suo, cantando in festis & in profestis diebus; & obeunte vel abeunte aliquo de Capellanis illius Capellæ, Abbas in loco vacuo & jure suo substituit quem elegit, secularem quem voluit, & regularem quem placuit. Tenuit autem illa abbatiæ & possedit hanc Capellam, ut de antiqua donatione taceamus, in temporibus Domini nostri Papæ Paschalis, quoad ipse supervixit, & in diebus Domini nostri Papæ Calixti nobilissimi, & in diebus dulcissimi Domini mei Papæ Honorij, & in diebus vestris Innocenti reverendissime.

VI. Usque ad hoc momentum urbani & periti oratores non detrahebant nobis, eò quòd auditis adversariorum argumentis, statim non in ea involavimus, & ad succidenda ea non festinavimus. Per hanc enim viam rei gestæ narrationis liberiùs & compendiosiùs pedetentim ad illa accedemus, & ea ipsa maximè in quibus adversarij plus confidunt, inuti-

Vide infra
pag. 213.

lia & futilia esse ostendemus, & ariete rationis diruemus, aut quasi quid habent vigoris & jurium magis ex nostra parte quam ex parte adversariorum stare probabimus.

VII. Abbas Vindocinensis intendit in abbatiam sanctæ Mariæ de Bosco & in hanc pauperem filiam ejus hoc modo. Injustè tenetis capellam sancti Nicolai de Credone, & injustè nobis aufertis eam. Iohannis est depulsio. Nec eam vobis auferimus, aut injustè eam tenemus. Nostra enim est ratione juris & longitudine quietæ possessionis. Abbas Vindocinensis ad probationem partis suæ adduxit quòd Rainaldus Remensis Archiepiscopus, qui antè erat Andegavensis Episcopus, & Gilbertus Turonensis Archiepiscopus, adhibitis sibi Ildeberto Cenomani Episcopo & aliis sapientibus, adjudicaverunt Ecclesiæ Vindocinensi investituram Capellæ sancti Nicolai, & quòd Papa Calixtus necnon Dominus noster Innocentius & Petrus Leonis in tempore suæ legationis id ipsum confirmaverant. Insuper astruit Abbas Vindocinensis quòd Gaufridum suum antecessorem Rainaldus dominus noster Andegavensis Episcopus de illa Capella investierat iudicio, & iudicii & investituræ testes literas sigillatas ei fecerat, & quòd illa Capella infra parrochiam sancti Clementis, quæ sua est, facta sit.

VIII. Iohannes hic omnia hæc infirmit. Illud quod iudicium vel adjudicationem vocatis, si inoffensa maiestate Domini mei Remensis Archiepiscopi potest dici, non fuit nec debet dici iudicium, sed potius præiudicium sive peregrinum iudicium; aut iustum iudicium non fuit, quia non fuit factum apud eum quem debuit, nec per eos quos debuit, nec eo modo quo debuit, nec eo loco, nec eo tempore, neque circa hos circa quos decuit. Apud eum apud quem debuit non fuit factum. Apud Papam duntaxat

debut judicari, non apud quemcunque alium, de re ista quam magnificandus Paschalis Papa dederat, quam concesserat, quam litteris & sigillo suæ auctoritatis confirmaverat. Per illos per quos debuit non fuit factum: quia in primis per Papam, & post ipsum, per Cardinales suos, & per eos quos admisisset, & non per alios, debuit fieri. Vnde nec per Turonensem Archiepiscopum nec per Cenomanensem Episcopum debuit fieri. Insuper autem adhuc dicunt Turonensem Archiepiscopum adjudicasse monachis illam infamem investituram, immo inversuram. Respondemus causam non advenisse ad ipsum Archiepiscopum, nec delatam fuisse ad ipsum, sed ipsum venisse ad causam hortatu & ducatu Vindocinensis Abbatis, qui de festo sancti Mauricij infecto ipsum Archiepiscopum extraxit, & Andegavi sumptibus à Turoni abduxit, & ut suum causidicum pridiè quàm causa tractaretur, & quantocunque tempore antè Andegavi fuit, eum Abbas procuravit, & ab hospitiò Abbatis ad causam cum Abbate venit, & à causa ad hospitium Abbatis cum Abbate rediit. Tunc temporis quicquid scivit & potuit ad opus Abbatis Vindocinensis, & fecit & potuit. Et ideo nobis suspectus fuit. Eo modo quo debuit factum non fuit: quia festum sancti Bartholomæi transferat quando Episcopus diem ad agendum, videlicet crastinum ab instante tunc festo, præfixit. Illi autem quos Episcopus vocabat ad causam, causati sunt brevitate hujus termini & duritiam Credonensis domini, qui eis sapius sua auferebat, & aliquando Canonicum à se captum nisi redemptum abire non permittebat. Dictum etiam fuit ab illis quòd illa Capella, pro qua ad causam vocabantur, abbatiæ de Bosco erat. Ad causam equidem venirent die constituto; sed causam non ingrederentur, nisi prius judicaretur si causæ illæ sufficientes essent ad

impetrandum sibi saluum terminum & commodiorem. In illo termino cum utraque pars convenisset, & Abbas Vindocinensis quæreret iudicium de iam dicta Capella, respondit pars adversa se causam illam non ingredi, nisi prius sit iudicatum si causæ superius dictæ sufficientes essent, ne eo die ratione possent cogi ad placitandum, sicut & in positione istius termini ipsi determinaverant. Insuper non fuerunt vocati secundo nec tertio. Eo loco quo debuit factum non fuit: quia nec ante Papam. Nec in loca iussionis factum fuit: quia illi Clerici qui impetrabantur, inducias sex mensium ad agendum de vita sua, scilicet de præbendis suis, de usufructu quarum in servitio Dei vivere debebant, & servitio quarum ordinati erant, obtinere non potuerunt. Circa illos circa quos decuit factum non fuit: quia circa Abbatem & circa Canonicos regulares sanctæ Mariæ de Bosco factum non fuit, quorum tantum erat & proprietas & possessio sæpissime iam præfatæ Capellæ datæ & confirmatæ per Andegavensem Episcopum, per Archidiaconum, per Archipresbyterum, per Decanum & Capitulum sancti Mauricij, per Capellanos illius Capellæ quæ nobis est in ore, & ad cumulum, per Dominum nostrum Papam magnificentissimum & mirificum Paschalem, cuius auctoritas supergreditur & excedit longè omnes donationes & confirmationes aliorum. Vnde nos confisi de summi iudicis misericordia & vestra, similiter de Dei & nostræ & horum pauperum iustitia, confidenter dicimus, quandoquidem isti regulares Canonici non fuerunt vocati ad causam nec iudicati, illud quod hic iudicium nominatur, circa hos circa quos decuit factum non fuit, nec istos regulares debere damnari, nec propter hoc à causa præcipitari, etiamsi illi seculares Capellani, cum ipsi essent Vicarij prædictorum regularium & officiales eorum & .....

instrumentum, pro culpa sua & pro defectu suo à causa exciderunt. Immo nos affirmare credimus quòd si argumenta adversarij efficacia essent, ad removendos seculares Capellanos valerent, regularibus autem non obessent, sed prodesse, cùm secularium depositio regularium esset admissio, & cùm regularium ipsorum sit, & non alterius personæ, in locum ipsius Capellæ vacuum intrare, & vel sibi retinere, vel alij quem eligent dare.

IX. Ad hoc quod dicunt adversarij, Dominum Andegavensem Episcopum investituram fecisse Gaufrido Vindocinensi Abbati de Capella post hoc iudicium, respondemus quòd investitura ex tali iudicio non est approbanda, & nos desiderare & desiderando orare apostolicam dignitatem & ejus sanctæ curiæ auctoritatem ut judicent utrum investitura apud talem, & per tales, tali modo, tali loco, tali tempore, circa tales, facta & iudicata, investitura debeat esse vel dici, vel inversura, cùm à Papa & à curia ejus nulla nisi canonica fuerit sic admittenda nec pro investitura habenda, & cùm illud quod vocant investituram, in logis tantùm & vocalis esset, non realis, neque materialis, & magis præceptum & festinata quàm excogitata.

X. Ad hoc autem quod adversarij dicunt, Rainaldum Episcopum Andegavensem investivisse Gaufridum Abbatem Vindocinensem de Capella per clavem ipsius Capellæ, respondemus quòd huic argumento, immo arguto & arguendo mendacio, obviat, & quòd multis Clericis & plurimis laicis patet Albericum sacerdotem in memorata clave extracta de baltheo & sua propria insuper & viginti libris promissis Abbati Vindocinensi redemisse filium suum Paganum monachum ab intolerabili jugo Vindocinensis monasterij, & eum redemptum reddidisse abbatiæ sancti Albini.

XI. Quòd autem dicunt Andegavensem Episcopum fecisse chartam eis in testimonium iudicij & investituræ, magis videtur eis officere quàm proficere, quia non fuit composita per eum qui antè erat magister scholarum; cùm in Andegavensi Ecclesia nulla charta de rebus ad Andegavensem pertinentibus soleat recipi, nisi à magistro scholarum dictata & lata data fuerit. Addimus quòd charta illa non continet priores nostræ Ecclesiæ: quibus quæcunque charta caret, non tantùm perdit auctoritatem, sed etiam meretur calumniam.

XII. Contra hoc quòd asserunt Dominum Calixtum Papam & vos & Dominum Petrum Leonis confirmasse tale iudicium & talem investituram, non est mirum si ista confirmavistis, qui nullum super hoc ratiocinantem audiebatis. Verùm Romana Ecclesia illius discretionis semper debet esse ut si aliquis ab ea falsitatem inducendo, vel veritatem tacendo, alicujus rei confirmationem injustam obtinuerit, agnita veritate, tali occasione nulli rem suam debet auferre. Dominus Gaufridus Abbas, qui multùm prudens & multùm litteratus & multùm eloquens fuit, satis ostendit quòd in his rationibus non multùm confidebat, nec multùm urgebant, qui Turonis, ubi vos & Abbas & nos vobiscum eramus, de Capella ista nullum clamorem protulit; similiter nec in celeberrimo Remensi Concilio, ubi Archiepiscopus Remensis fuit, cui isti innituntur, & ubi nos vobiscum fuimus, super hoc quòd isti clamant, clamorem sive querelam ad aurem sanctitatis vestrae detulit. Ad ultimum, isti regulares, qui modò possident, parati sunt comprobare Capellam illam jam à triginta annis vel à quadraginta fuisse datam Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Bosco, sine reclamazione legitima sibi facta.

XIII. Nunc autem, Reverendissime Pater, pervolate partem

Vide infra
pag. 216.

partem adversariorum & nostram, & conferte auctores auctoribus, assensores assensoribus, modos modis, loca locis, tempora temporibus, impetitores impetitis, & quod etiam per nos non rogati faceretis, rectè judicantes, sæpissime jam commemoratæ abbatiæ de Bosco hoc suum satis parvum solatium adjudicate. Quòd si apud vestram sublimitatem oratio nostræ parvitas nullius fuerit, commoveant viscera vestra paupertas hujus fratris & Ecclesiæ suæ pauperis humilitas: quia vos estis sustentator pauperum, & pater orphanorum, & advocatus eorum. Vos estis iudex iudicum terræ. Sententia vestra definit universas. Acceptio personarum non fuit apud Christum, nec debet esse apud vos Vicarium ejus. Vestrum est bene posita confirmare. Amodo sollicitudinem causæ pauperis istius & fratrum suorum in sinum clementiæ vestræ projicio. Amodo curam hujus pauperis Iohannis & aliorum fratrum suorum habeatis. Quia, Domine, tibi derelictus est pauper. Orphanorum, non dicam eris, sed sis adiutor.

*Innocentij II. Papæ epistola ad Robertum
Abbatem sanctæ Mariæ de Rota
in diocesi Andegavensi.*

Innocentius Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Roberto Abbati sanctæ Mariæ de Rota ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Religiosis desideriis facilem præbere debemus assensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Quocirca, dilecte in Domino filii Roberte Abbas, venerabilis fratris nostri Ulgerij Andegavensis Episcopi, religiosi utique, prudentis, ac discreti viri, certisque experimentis in catholica fide probati, postulationibus annuentes, Ecclesiam

An. 1156.

○